

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členov senátu JUDr. Jozefa Hargaša a JUDr. Jaroslavy Fúrovej, v právnej veci navrhovateľky **M.**, proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Liptovskom Mikuláši**, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí odporcu č.j.: ObPÚ 483-2007/00349GK-16 z 24. septembra 2007 ako aj rozhodnutia odporcu č.j.: ObPÚ 474-2007/00330-21ZM-21 z 18. septembra 2007, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 10. marca 2008 č.k. 23Sp 46/2007-24, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline z 10. marca 2008 č.k. 23Sp 46/2007-24 **p o t v r d z u j e**.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Žiline napadnutým rozsudkom podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) potvrdil rozhodnutie odporcu č.j.: ObPÚ 483-2007/00349GK-16 z 24. septembra 2007, ktorým bolo podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“) rozhodnuté, že navrhovateľka nespĺňa podmienky § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. na navrátenie vlastníctva pozemkov nachádzajúcich sa v kat. úz. V. v pozemnoknižnej vložke X., v ktorej sú zapísané parcely z pozemnoknižnej vložky č. X. v podiele 7770/129600 po pôvodných vlastníkoch E. a V. z dôvodu, že nie jej oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 1 ani ďalšou oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z., ako aj jeho rozhodnutie č.j.: ObPÚ 474-2007/00330-X. ZM-X. z 18. septembra 2007, ktorým správny orgán z tých

istých dôvodov rozhodol o nesplnení podmienky zákona na priznanie vlastníctva týkajúceho sa pozemkov nachádzajúcich sa v kat. úz. P., zapísanej v pozemnoknižnej vložke X. po pôvodných vlastníkoch E. a V. tiež z dôvodu, že navrhovateľka nemá status oprávnenej osoby, nakoľko je vnučkou V., rod. K. ktorá bola súrodencom E. a V.

Krajský súd po tom, čo po podaní opravných prostriedkov zo strany navrhovateľky spojil obe veci na spoločné konanie (§ 112 ods. 1 OSP v nadväznosti na § 246c ods. 1 veta prvá OSP) na základe preskúmania rozhodnutí odporcu v zmysle § 2501 a nasl. OSP vychádzajúc zo spisového materiálu vrátane úmrtných listov a dedičských rozhodnutí zistil, že osoby, ktorým bolo vlastníctvo odňaté - E. a V. boli sestra a brat V., rodenej K. ktorá bola starou matkou navrhovateľky. Takto potom i podľa názoru krajského súdu navrhovateľka nespĺňa status oprávnenej osoby podľa § 2 ods. 1 ani podľa § 2 ods. 2 písm. a/, b/, c/, d/, e/ zákona č. 503/2003 Z.z., nakoľko vo vzťahu k pôvodným vlastníkom nie je ani v pozícii detí, manžela, rodiča, ani súrodenca, ani detí súrodenca, ani závetného dediča. Navrhovateľka je v pozícii detí detí súrodenca pôvodných vlastníkov (vnučka súrodenca oprávnenej osoby). V danom prípade zákon č. 503/2003 Z.z. však takýto status oprávnenej osoby neupravuje (§ 2 ods. 2) a z tohto dôvodu dospel súd prvého stupňa k záveru, že rozhodnutia správneho orgánu sú vecne správne a obidve napadnuté rozhodnutia ako vecne správne potvrdil. Odporcovi s poukazom na § 2501 ods. 2 OSP v spojení s § 246c OSP v spojení s § 142 ods. 1 OSP náhradu trov konania nepriznal, nakoľko mu v konaní nevznikli.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka v zákonnej lehote odvolanie domáhajúc sa spravodlivosti, pretože postup podľa zákona č. 503/2003 Z.z. - § 2 pre ňu je neprijateľný, diskriminačný a potiera jej základné ústavné právo – právo na dedenie. Uviedla, že sa domáha uznania svojej osoby za oprávnenú v reštitučnom nároku po strýkovi a tete t.j. súrodencom svojej starej mamy, ktorí zomreli slobodní a bez potomkov. Zákon č. 503/2003 Z.z. § 2 uznáva ako oprávnenú osobu jej mamu, ktorá už nežije, ale jej osoba nie je v uvedenom zákone uvedená, takže uvádzaný zákon znemožňuje dedenie a to je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Podľa navrhovateľky štát na dlhé roky zákonom č. 46/1948 Zb. o vyvlastnení znemožnil akúkoľvek postupnosť dedenia zo zákona a tým sa dedenie nevykonávalo a v tom je rozpor s Ústavou Slovenskej republiky, ktorá dedičstvo zaručuje. Podľa názoru navrhovateľky konaním Krajského súdu v Žiline sa jej odmieta prístup k spravodlivosti. Vytýkala krajskému súdu, že v otázke postupnosti dedenia konanie neprerušil a neobrátil sa na Ústavný súd Slovenskej republiky s otázkou, či je § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky - článkom 20 ods. 1, ktorý dedičstvo zaručuje, pretože tento návrh podala v odvolaní na Krajský súd Žiline 25.12.2007, a touto otázkou, či zákon č. 503/2003 Z.z. ods. 2 je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky sa Krajský súd v Žiline na pojednávaní dňa 10. marca 2008 nezaoberal, konanie na návrh neprerušil a neobrátil sa s predbežnou otázkou na Ústavný súd Slovenskej republiky.

Ako ďalší dôvod uviedla, že obvodný pozemkový úrad na úrovni prvostupňového súdu v reštitučných nárokoch vychádzal z nesprávneho právneho

posúdenia veci, pretože v zákone č. 503/2003 Z.z. § 2 ods. 2 výslovne neuvádza, že navrhovateľka nie je oprávnená osoba, ale oprávnená osoba je uvedená jej mama a právnou nástupkyňou v procese dedenia je osoba navrhovateľky.

Žiadala preto napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ OSP zrušiť a uznať navrhovateľku ako oprávnenú osobu v reštitučných nárokoch po E. a V., súrodencoch jej starej mamy V. rod. K., ktorí obidva zomreli slobodní a bezdetní.

Vo svojom písomnom podaní zo dňa 24. marca 2009 doručenému Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky dňa 30.3.2009, v ktorom ospravedlňuje svoju neúčast' na nariadenom odvolacom pojednávaní, žiadala odročiť pojednávanie do doby, keď sa ku konaniu vyjadrí generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorému zaslala žiadosť o znovupreskúmanie nadriadeným prokurátorom a požiadala o podnet na podanie návrhu Ústavnému súdu Slovenskej republiky na začatie konania o nesúlade právneho predpisu s Ústavou Slovenskej republiky podľa zákona č. 282/1998 Z.z. § 20 poslednej vety a taktiež až sa vyjadrí Ústavný súd Slovenskej republiky. Kópiu potvrdenia o prijatí podnetu zo dňa 4. júla 2008 pripojila s tým, že doteraz nebola o spôsobe vybavenia podnetu vyrozumená.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky uviedol, že súhlasí s rozsudkom Krajského súdu v Žiline a podotkol, že zákon č. 503/2003 Z.z. vo svojom § 2 ods. 2 presne definuje poradie oprávnených osôb. Navrhovateľka uvádza vo svojom odvolaní, že zákon potiera jej základné ústavné právo – právo na dedenie, avšak zákon č. 503/2003 Z.z. je osobitný zákon, ktorý upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom. V zmysle tohto zákona navrhovateľka nespĺňa podmienku oprávnenej osoby, nakoľko vo vzťahu k pôvodným vlastníkom nie je v pozícii detí, manžela, rodiča ani súrodenca ani závetného dediča. Navrhovateľka je vnučka súrodenca oprávnenej osoby – je v pozícii detí detí súrodenca pôvodných vlastníkov a v súlade s týmto ustanovením zákona odporca rozhodol o reštitučnom nároku navrhovateľky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a medziach napadnutého odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s 246c veta prvá OSP) prejednal vec na odvolacom pojednávaní podľa § 250ja ods. 2 veta druhá OSP v neprítomnosti účastníkov, ktorí sa na odvolacie pojednávanie napriek riadne vykázanému doručeniu predvolania nedostavili, keď navrhovateľka svoju neúčast' ospravedlnila a odporca súhlasil s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania (§ 205g ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1veta prvá, § 211 ods. 2 OSP), oboznámil sa s obsahom spisu včítane obsahu pripojeného administratívneho spisu a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky nie je možné priznať úspech.

Zákon č. 503/2003 Z.z. je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne

ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k interpretácii zákona č. 503/2003 Z.z. uvádza, že aj v tomto prípade sa jedná o reštitučný zákon, ktorým sa demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd, spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány ako aj obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Tento výklad vychádza zo skutočnosti, že zmyslom všetkých reštitučných zákonov bolo zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období, pričom zákonodarca si bol vedomý, že odstránenie všetkých krívd nie je reálne a že sa musí uspokojiť len s nápravou krívd niektorých.

Zákon č. 503/2003 Z.z. v § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria:

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria
- a
- b) lesný pôdny fond.

Kto je oprávnenou osobou, určuje ustanovenie § 2 zákona č. 503/2003 Z.z.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,

e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. upravuje poradie oprávnených osôb. Tieto osoby podľa tu ustanoveného poradia sa stávajú oprávnenými osobami (vzniká im nárok) za predpokladu, že sú občanmi Slovenskej republiky a žijú.

Okruhom osôb uvedených v ustanovení § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z.z. je okruh oprávnených osôb uzavretý a ďalšie oprávnené osoby nemôžu prichádzať do úvahy.

V prejednávanej veci z obsahu spisového materiálu vyplýva, že jednou z oprávnených osôb po pôvodných vlastníkoch V. a E. by mohla byť v zmysle § 2 ods. 2 písm. e/ zákona č. 503/2003 Z.z. matka navrhovateľky za predpokladu, že by ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona žila.

Matka navrhovateľky V. rodená S., ktorá mohla byť oprávnenou osobou ako neter pôvodných vlastníkov, však v roku 1989 zomrela, a zákon č. 503/2003 Z.z. prechod práva na vydanie veci aj na deti príbuzných v pobočnom rade už nepripúšťa.

K námietke navrhovateľky týkajúcej sa popretia jej práva na dedenie, odvolací súd uvádza, že úprava oprávnených osôb a ich poradia zakotvená v ustanovení § 2 zákona č. 503/2003 Z.z. je špeciálnou úpravou odlišnou od úpravy dedenia v Občianskom zákonníku (§§ 473-480).

Tak, ako už je uvedené vyššie, ak si zákonodarca pri prijímaní reštitučných zákonov bol vedomý, že nie je možné odstrániť ani napraviť všetky krivdy, ku ktorým došlo v období od 28. februára 1948 do 1. januára 1990, potom námietku navrhovateľky, že rozhodnutie odporcu a krajského súdu popiera jej ústavné právo na dedenie, nemožno považovať za právne relevantnú.

Len pre úplnosť možno uviesť, že aj úprava dedenia sa v priebehu času menila a vyplýva z nej, že stará matka navrhovateľky V. S., rodená K., ktorá zomrela X., mohla byť dedičkou po E., zomrelej X., avšak iba v prípade, že rodičia poručiteľky sa jej smrti nedožili (§ 530 v tom čase platného Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb.); dedila by však spolu s ďalšími šiestimi súrodencami. Druhý pôvodný spoluvlastník V. zomrel X. Podľa v tom čase platného ustanovenia § 475 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.) mohla po ňom matka navrhovateľky nadobudnúť dedičský podiel svojej matky, resp. jeho diel s ohľadom na ďalších prípadných dedičov (súrodencov poručiteľa a ich detí), t.j. podiel z podielu 7770/129600.

Odvolací súd má za to, že záväzné poradie oprávnených osôb uvedených v ustanovení § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. nie je v rozpore s účelom reštitučného zákona a neodporuje ani zásade individuálnej spravodlivosti. Preto odvolací súd tiež nepovažoval za nevyhnutné resp. za dôvodné prerušovať konanie do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o návrhu generálneho prokurátora Slovenskej

republiky na vyslovenie nesúladu ustanovenia § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. s Ústavou Slovenskej republiky, ktorý ale tento na základe podnetu navrhovateľky z júla 2008 ešte ani nepodal.

Nepochybil teda Krajský súd v Žiline, keď rozhodnutia odporcu potvrdil, pričom námietku navrhovateľky vznesenú v odvolaní, že na pojednávaní dňa 10. marca 2008 konanie na jej návrh neprerušil a neobrátil sa s predbežnou otázkou na Ústavný súd Slovenskej republiky, nie je dôvodom ani na zmenu ani na zrušenie prvostupňového rozhodnutia

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací s poukazom na závery uvedené vyššie posúdil námietky navrhovateľky uvedené v odvolaní proti rozsudku krajského súdu ako nedôvodné, ktoré nemohli ovplyvniť rozhodnutie správneho orgánu ani prvostupňového súdu v danej veci. Preto napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP a § 250ja ods. 3 veta druhá OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP potvrdil. Pritom sa v podstate stotožnil s právnym posúdením a dôvodmi krajského súdu, súc viazaný tiež rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP).

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1 OSP a § 142 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP tak, že navrhovateľke nepriznal ich náhradu, pretože nebola v tomto odvolacom konaní úspešná a odporcovi preto, že mu z dôvodu neúspešného odvolania navrhovateľky žiadne trovy nevznikli a ani ich náhradu neuplatnil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 22. apríla 2009

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth